

GELD

RASHMI SIRDESH PANDE

GEÏLLUSTREERD DOOR ADAM HAYES

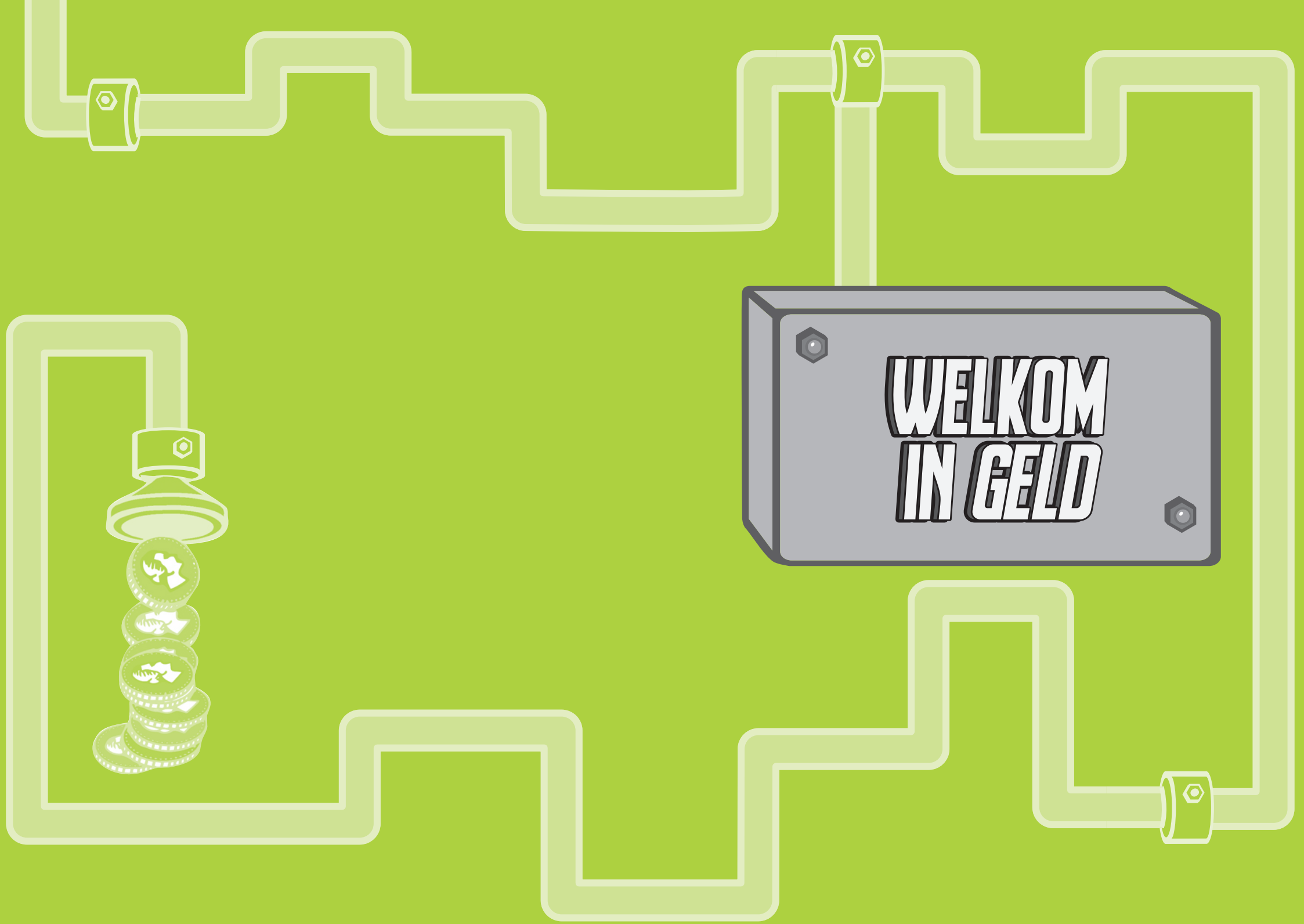

GOTTMER

INHOUD

WELKOM IN <i>GELD</i>	7
HOOFDSTUK 1 WAT IS GELD?	16
HOOFDSTUK 2 GELD VERDIENEN	42
HOOFDSTUK 3 GELD UITGEVEN	66
HOOFDSTUK 4 GELD SPAREN	90
HOOFDSTUK 5 GELD LATEN GROEIEN	112
HOOFDSTUK 6 GELD WEGGEVEN	138

**WELKOM
IN GELD**

We noemen het allemaal anders en het ziet er bijna overal anders uit, maar we gebruiken **GELD** al duizenden jaren om spullen te kopen, dingen te bouwen en levens te veranderen. Waar denk jij aan als je aan geld denkt? Aan torenhoge bergen met goudstaven? Eindelijk die gitaar kopen waar je al zo lang voor spaart? Het luxeleventje van een rijke beroemdheid? Met geld kan het allemaal, maar dan moet je wel begrijpen hoe het werkt, hoe je het krijgt en wat je ermee kunt doen als je het eenmaal hebt. Pas **dán** kun je ervan gaan genieten. Bijvoorbeeld door die gitaar te kopen. Of door over een paar jaar het leven te leiden waar je altijd al van droomde. Dat lijkt nu misschien

onmogelijk, maar met goede geldgewoonten (en slimme oplossingen als het even niet zo goed gaat) kom je een heel eind. En daar kan dit boek je bij helpen.

MAAR WACHT. WAT IS GELD?

Geld is met de tijd flink veranderd, van metalen munten in papier, in plastic, in kaarten in een digitale portemonnee op een mobiele telefoon. Maar wat je ermee kunt, is nog steeds hetzelfde:

- 1 HET IS EEN RUILMIDDEL** Nu vraag je je misschien af wat dat betekent, maar dat is gewoon een chique manier om te zeggen dat we geld gebruiken om dingen te kopen en verkopen. Simpel.
- 2 HET IS EEN WAARDEMIDDEL** Dit betekent dat we het niet meteen allemaal uit hoeven te geven. We kunnen het bewaren en later gebruiken, of sparen als we er meer van nodig hebben. Sparen voor een ticket naar de ruimte? Kan gewoon. (Je kunt die kaartjes zelfs al kopen, wist je dat? Ze zijn alleen nogal duur.)
- 3 HET IS EEN REKENEENHEID** We kunnen het tellen om erachter te komen hoeveel we hebben – handig! – en we kunnen het gebruiken om te bepalen hoe duur iets is, ook in vergelijking met andere dingen.

Geld heeft een slechte reputatie. Maar het is niet het geld zelf dat goed of slecht is; het gaat erom wat je ermee doet. Als je het slim gebruikt, kun je er allerlei goede dingen mee doen – en in de basis hebben we het gewoon **nódig**. Geld zorgt voor een

dak boven je hoofd, eten in je maag en kleren aan je lijf. Dankzij geld kun je naar school en als het nodig is naar een dokter of ziekenhuis. Je kunt er een bedrijf mee opzetten en je familie onderhouden. En na een ramp kun je er zelfs complete steden mee heropbouwen. **DUS JA, GELD KAN FANTASTISCH ZIJN.**

Maar geld kan ook slecht zijn. Bijvoorbeeld als je het gebruikt om duistere of illegale zaakjes mee te betalen. Het kan voor stress zorgen: sommige mensen zijn bang dat ze er te weinig van hebben. Anderen maken er ruzie om. Weer anderen denken dat geld gelukkig maakt, en dat méér geld nóg gelukkiger maakt. Maar rijk en ongelukkig zijn, dat kan gewoon – net als arm zijn en extreem gelukkig. Je kunt altijd maar meer en meer willen (zelfs miljonairs hebben dromen die ze niet kunnen betalen), maar soms is het slimmer om gewoon tevreden te zijn met wat je hebt. Als je je basisbehoeften op orde hebt, zijn de mooiste dingen in het leven echt gratis, zoals afspreken en lachen met je beste vrienden.

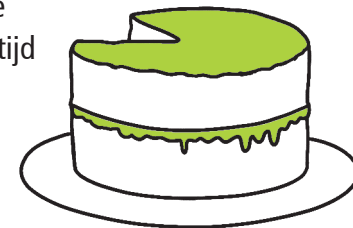
We moeten dus uitvogelen hoe we ons geld góéd kunnen gebruiken (en **NIET** voor iets slechts), hoe we er genoeg van krijgen om rond te kunnen komen en hoe we het de baas blijven in plaats van dat het de baas is over ons.

GELD ALS GEREEDSCHAP

Als we zeggen dat we geld willen, zeggen we eigenlijk dat we alles willen wat we met dat geld kunnen

doen en beleven en dat we het leven willen leiden dat erbij hoort. De hele dag stapels geld tellen, als een slechterik in een film, is namelijk niet per se leuk. Je kunt het beter gebruiken om eropuit te trekken en de wereld te ontdekken. En hoewel je geld niet kunt eten, kun je er wel een lekkere chocoladetaart van kopen. Of een warme maaltijd voor iemand die honger heeft. Misschien hebben we überhaupt geen stapels geld nodig. Misschien is het wel voldoende als we genoeg hebben om een fijn, comfortabel leven mee te kunnen leiden. Naar dié einddoelen streef je – niet naar de biljetten of munten waarmee je die doelen behaalt.

Nu heb je waarschijnlijk geen wonderlamp, en dus maar een beperkte hoeveelheid geld. Dat betekent dat je moet bedenken wat je ermee wilt doen. Prioriteren heet dat: keuzes maken.

**PRIORITEREN = LIJSTJES MAKEN
VAN SUPERBELANGRIJK
NAAR
MWAH, EIGENLIJK HELEMAAL
NIET ZO BELANGRIJK**

Het slechte nieuws is dat mensen nogal slecht zijn in prioriteren en keuzes maken.

Het goede nieuws is dat er altijd een oplossing is. Als we een beetje nadenken en dingen niet overhaasten, kunnen we best goede keuzes maken.

HO, STOP. Wat voor keuzes? Elke keer als je geld krijgt, kun je dat geld:

Deze keuzes zijn allemaal manieren om **met je geld om te gaan**.

Omgaan met geld. Wees eens eerlijk: klinkt dat saai? Heel veel volwassenen vinden het niet alleen saai, maar ook doodeng.

En **SAAI + ENG = EEN GEVAARLIJKE COMBINATIE**. Toch werd er jarenlang op school en thuis amper aandacht besteed aan geldzaken. Je werd gewoon volwassen en – **BOEM!** – je moest het maar zien te regelen.

Ik heb het ook nooit geleerd. Ik had geen idee. En het klonk allemaal zo ontzettend saai dat ik nooit de moeite nam om me erin te verdiepen. Tot ik volwassen werd, allemaal rekeningen kreeg en dromen had, en... Nou ja, toen móést ik het wel uitvogelen. Ik wist een paar dingen over geld. Bijvoorbeeld dat mijn ouders er vroeger niet veel van hadden. En dat ze heel hard werkten om meer te verdienen. Ik zag dat ze hun weinige geld gebruikten voor goede dingen, zoals mensen helpen. Daardoor leerde ik dat geld iets is om respect voor te hebben – iets waar je voor zorgt. Tegelijkertijd zag ik mensen die er mee worstelden. Mensen die hun rekeningen niet konden betalen en niet het leven konden leiden waar ze op hoopten. Hoe hard ze ook hun best deden.

Veel mensen hebben geldproblemen. Dat is niks om je voor te schamen: over veel dingen heb je geen controle en het leven kan soms flink tegenzitten. Maar als je weet hoe je het beste met je geld kunt omgaan, ben je voorbereid op zulke situaties en kun je ze misschien zelfs wel voorkomen. En als je dan toch in de problemen raakt, kun je een plan bedenken om ze op te lossen. Dit boek is een ultiem geldhandboek. Een spiekbriefje waarop staat wat je allemaal kunt doen met je **GELD**, hoe je ervoor kunt zorgen en wat je kunt doen als het lastig wordt.

Dit gaan we doen.

Eerst gaan we onderzoeken **WAT GELD IS**, hoe het met de jaren is veranderd en hoe het er in de toekomst uit zou kunnen zien.

Daarna bekijken we **HOE JE HET VERDIENT**. We bespreken vaardigheden waarmee je vandaag nog het verschil kunt maken, we praten over banen in loondienst én we denken na over zelfstandig ondernemen. (Ik heb zelfs al wat ideeën voor je waar je gelijk mee kunt beginnen.)

Vervolgens komt het leuke gedeelte: **HOE JE HET KUNT UITGEVEN**. Daar weten we alles van. Toch? Je geld slim uitgeven betekent dat je weet wat je koopt – en dat je je niet te vaak laat verleiden door reclames. We hebben het hier over keuzes maken en vooruitdenken, en je leert een **budget** te maken (da's een duur woord voor een **PLAN**).

Dan bespreken we een iets minder leuke, maar wel heel belangrijke vraag: **HOE JE HET SPAART**. Als je dat goed én al vroeg doet, zou het zomaar kunnen dat je over een paar jaar al een leuk bedrag op de bank hebt staan. Daar hebben we het trouwens ook over: banken. Best handig om te weten wat daar precies gebeurt.

De grote vraag komt daarna: **HOE JE HET LAAT GROEIEN**. Ze zeggen dat geld niet op je rug en aan bomen groeit, maar het groeit wel degelijk. Hoe precies, dat gaan we samen bekijken. Sparen is namelijk niet de enige manier.

DIT IS EEN GELDBOOM.

Een van de vele soorten. Valt je iets op? Precies: geen geld te zien. Maar het zijn wel heel leuke planten. Veel mensen denken dat ze geluk brengen.

Als laatste bespreken we **HOE JE GELD WEGGEEFT**. Want dat kan op een heleboel manieren. Hoe meer geld je verdient, spaart en laat groeien, hoe groter je vermogen (daar kom ik op terug op pagina 113) en hoe meer geld je kunt geven aan mensen of organisaties die jij belangrijk vindt. Heb je niet zo veel geld om te doneren? Dan heb je waarschijnlijk wel iets anders: tijd. Daar kun je ook gul mee zijn.

**BEN JE ER NOG? MOOI ZO.
LATEN WE BEGINNEN.**

HOOFDSTUK 1 WAT IS GELD?

Bij het woord 'geld' denk je waarschijnlijk aan biljetten en munten. Misschien een creditcard of een app. Maar vroeger ging het er heel anders aan toe. Als je iets nodig had, moest je dat tegen iets anders ruilen. Dat systeem heette **RUILHANDEL**. Als je bijvoorbeeld eten wilde, moest je iets wegdoen om het te 'kopen'. Wát je precies moest wegdoen, hing af van wat de ander wilde. En hoevéél je ervan wegdeed, hing af van hoe graag de ander het wilde.

Ruilen is niet makkelijk. In de woestijn heeft het bijvoorbeeld totaal geen zin om iemand een wollen trui aan te bieden in ruil voor een ijsje, want in de woestijn is geen behoefte aan truien (tenzij het zo'n woestijn is waar het 's nachts heel koud wordt). Maar als je het met een flesje water probeert, zou het zomaar eens kunnen lukken.

Het eerste ruilhandelsysteem ontstond ongeveer 9000 jaar voor Christus in Egypte. Mensen ruilden toen van alles, van koeien en schapen tot granen en groenten. Op den duur ontstonden er handelsroutes tussen steden en begonnen handelaren ook dingen te ruilen als wapens, dure stenen, specerijen en zout.

Daardoor werd de handel een stuk interessanter – maar er ontstonden ook problemen.

VEE VERVOEREN IS BEST EEN UITDAGING.

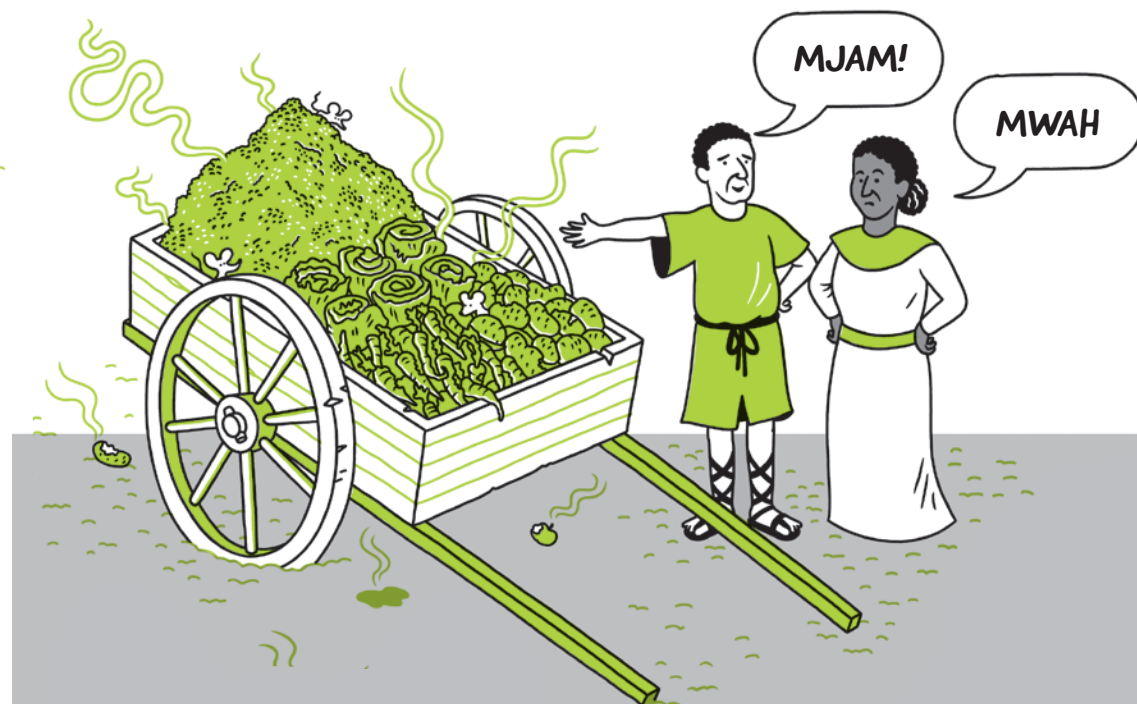

GRANEN EN GROENTEN KUNNEN ROTTEN.

EN VERSE PRODUCTEN ZIJN SOWIESO LASTIG.

Wat als je alles wilt opslaan om het later te verhandelen? Hoelang blijven die groenten goed? Of erger: wat als de oogst mislukt? En wat als de persoon met wie je wilt ruilen jouw handel niet lust?

Mensen stopten niet met ruilen toen er munten en biljetten kwamen. Het werd alleen overzichtelijker. Rond het jaar 130 na Christus, tijdens de Han-dynastie, werd in China de zijderoute geopend. Dat was een verzameling handelsroutes tussen het Verre Oosten en Europa. Handelaren gebruikten die routes in groepen – karavanen – en ruilden er onder andere thee en zijde uit China, katoen en specerijen uit India, dadels en pistachenoten uit het Midden-Oosten en glas, goud en zilver uit het Middellandse Zeegebied.

Ook nu ruilen mensen nog. Sommige bedrijven betalen bijvoorbeeld met spullen en diensten in plaats van met geld. En jij hebt vast ook weleens een stuk speelgoed, boek, snack of kledingstuk geruild met een vriend, of met je broertje of zusje. Dus jij ruilt ook!

Zou het niet veel handiger zijn als er iets was waarmee je dingen kon kopen en verkopen? Iets wat je makkelijk mee kunt nemen en lang meegaat? Iets wat iedereen zou kunnen gebruiken? Yep, hier komen de biljetten en munten in beeld.

GELD: EEN GIGAKORTE GESCHIEDENIS

KLINKENDE MUNTEN – 2000 V.CHR.

In Mesopotamië (tegenwoordig Irak en Syrië) worden zilveren spiraalringetjes gebruikt als geld, lang voordat de eerste munten gemaakt worden. De waarde – in sjekels – hangt af van het gewicht: één maand werken staat gelijk aan ongeveer 1 sjekel. Volgens de wet van de stad Esjoenna krijg je een boete van 10 sjekels als je iemand in zijn gezicht slaat. In iemands neus bijten kost je 60 sjekels. **SLIK.**